

Suvremeni pogledi na gospodarski razvoj i zaštitu okoliša*

Velimir Pravdić

Institut Ruđer Bošković, Zagreb

Sažetak

Osnovna je teza ovog članka da je kraj 20. stoljeća obilježen nizom sintagmi, koje su politički uvjetovane, a ne odražavaju paradigme znanstvenih spoznaja, niti potrebe racionalnog gospodarenja okolišem i prirodnim resursima. Konac stoljeća doživljavamo u ozračju niza takvih sintagmi, od kojih su u ovome članku obrađene tri: prva je ona o međunarodnoj Konvenciji o sprečavanju promjena klime, druga o onoj o održivom razvoju, te, treća, o znanosti kao jednom od stupova etike zaštite okoliša. Vrlo je malo realističkih koncepcija u međunarodnim konvencijama, točnije u međunarodnim pravnim instrumentima o problemima gospodarskog razvitka i gospodarenja prirodnim resursima. Analiza zanemarenih znanstvenih podataka u Konvenciji o sprečavanju promjena klime poslužit će primjerom.

Drugi je primjer odnos gospodarske globalizacije i zaštite okoliša. Pitanje održivosti, održivog razvoja, te održive uporabe prirodnih resursa znači razmatranje poželjnog razvoja čovječanstva, ali je opterećeno nejasnoćama, nerealističkim pristupima, i zanemarivanju različitosti kako u gospodarskim, tako i u sociološkim i ekološkim uvjetima u raznim dijelovima svijeta. U razmatranju novih trendova u ekonomiji (ekonomija zaštite okoliša prema ekološkoj ekonomiji) razmatraju se ekonomistički pogledi na prirodni, ljudski, stvoreni i kulturni kapital, na njihovu izmjenjivost ili komplementarnost.

Treći je primjer uspostava sustava etike okoliša, koju autor smatra bitnom za razumijevanje odnosa među ljudima i odnosa ljudi prema živom i neživom dijelu okoliša. Postoje tri njezina stupa: znanost, demokracija i religija. Usredotočivoši se na znanost, kao jedan od stupova etike okoliša, razmatraju se njezine perspektive, nedostaci i dometi u predstojećem razdoblju.

Ključne riječi: etika okoliša, održivost, održivi razvoj, promjene klime

1. PRIMJER JEDNE MEĐUNARODNE KONVENCIJE NA KLIMAVIM ZNANSTVENIM TEMELJIMA: KONVENCIJA O SPREČAVANJU PROMJENA KLIME

Ova je Konvencija prihvaćena na Konferenciji Ujedinjenih nacija o okolišu i razvoju, koja je održana 1992. godine u Rio de Janeiru (UNCED, 1992). O njoj je bilo mnogo podijeljenih mišljenja, ali je prevladao sud Ujedinjenih naroda i znanstvenika – koji tvore Međunarodni panel o promjeni klime (IPCC) – da je zagrijavanje zemlje zbog tzv. »učinka staklenika« vrlo vjerojatno i da nam prijete nesagledive i katastrofalne posljedice. Ako tome pridodamo i načelo opreza (*precautionary principle*) koje je u političku praksu gospodarenja okolišem ušlo tijekom 70–tih i 80–tih godina, konvencija je dobila zeleno svjetlo. Protokolom sa sastanka zemalja potpisnica u Kyotu iz 1997. (Kyoto, 1997) prihvaćene su obveze smanjivanja spaljivanja fosilnih goriva, odnosno

* Članak zasnovan na predavanju, koje je autor održao na Simpoziju Kraj stoljeća: položaj i perspektive čovjeka 13. studenog 1998. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu

